

25 december 2019 Geloven in het Licht

Lezingen: Lucas 2 en Johannes 1 : 1 – 8

Het is weer kerst. We kunnen er niet aan ontkomen. De versierde straten, winkels en huizen. De deuntjes met de bekende kerstliederen in de winkelcentra, winkels die extra open zijn, zelfs vandaag zijn er winkels open. En dan doet Kerst ook altijd een speciaal beroep op ons gevoel. Vooral de kerstreclames. Ik vond het opvallend dit jaar. Hoeveel reclames gingen over mensen die gezellig bij elkaar kwamen, over samen kerst vieren. Moeilijke familiekwesaties allemaal even aan de kant geschoven.

En dan wordt het kerstgevoel ook nog opgeroepen door de tijd van het jaar. Het is donker, regenachtig en koud, je doet 's avonds vroeg de gordijnen dicht, het zijn momenten om gezellig bij elkaar te zijn.

En toch hoop ik ieder jaar dat er meer is. Het gaat toch ook om het verhaal dat we in deze dagen zo vaak horen en dat toch altijd nog het begin van ons kerstfeest, Christus – feest, is.

En dat verhaal blijven wij ook hier vertellen. We hebben dat overbekende verhaal van kerst gehoord. Het roept altijd weer vertederende gevoelens op.

De geboorte van een kind is hoopvol, vol verwachting, je bent mét het kind op de toekomst gericht. We hebben wel gehoord dat de omstandigheden verre van gunstig waren. Je zult maar hoogzwanger op reis moeten. Je zult maar, in jouw toestand, geen plek hebben om je te rusten te leggen. Je geboorteplek zal maar een stal zijn, en je wieg een voederbak.

Het eerste kraambezoek een stelletje herders, ook niet bepaald mensen van stand. We hebben het allemaal wel gehoord, maar de vertedering, het ontwapenende van het geboorteverhaal, wint het. Het kerstverhaal is een verhaal dat niet kapot is te krijgen.

En vanmorgen hebt u ook een tweede kerstverhaal gehoord. De evangelist Johannes vertelt ons een ander kerstverhaal, zijn geschiedenis van de komst van Jezus Christus in de wereld klinkt heel anders.

Zoals we het net gehoord hebben. En dan is dat vooral niet het verhaal van Maria en Jozef, van die stal en de voederbak, herdertjes en engelen. Het enige wat je doet denken aan kerstsfeer, is het Licht waar Johannes over spreekt.

Johannes geeft ons ook een kerstverhaal, maar dan heel anders. Een lied, een prachtig stukje taal. Een gedicht dat misschien nog wel veel meer zeggen kan dan Lucas met zijn stal en de herdertjes. Of in ieder geval iets geheel anders.

‘In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God.’

In het begin was het Woord... De woorden van Johannes lijken wollig en vaag en ik hoor u denken, waarom houden we het niet gewoon bij de stal en de kribbe, het kind en Bethlehem? Dat past toch beter bij deze eerste kerstdag.

Vanmorgen hebben wij beide lezingen gehoord. De traditie in de kerk leest echter al eeuwen op de kerstmorgen uit het evangelie van Johannes. De o zo vertrouwde lezing uit Lucas klinkt dan in de kerstnacht en als het licht is worden we uitgedaagd door de openingswoorden van Johannes.

Waar de andere evangelisten ons meenemen op de weg van Jezus, zodat we kunnen zien hoe bijzonder dit kind is, begint Johannes aan de hemelse overkant. Het verschijnen van Jezus is als een nieuwe schepping, een volstrekt nieuw begin van de overzijde.

Hij spreekt over het Woord, Licht, duisternis, leven, geloven en noemt ons kinderen van God. Zo nodigt hij ons uit verder te lezen, ons te laten raken door het hele verhaal van Jezus. En we weten toch hoe het verder gaat met Jezus. Met zijn weg door de wereld, zo vaak zo moeilijk.

Misschien hebben we daarom een beetje moeite met deze lezing op eerste kerstdag. We willen niet weggelokt worden uit onze gezelligheid en deze dag vooral feestelijk doorbrengen, terwijl Johannes ons wegroept uit de idylle.

Johannes opent zijn evangelie met woorden die herinneren aan het scheppingsverhaal. Ook daar wordt de woeste en lege aarde niet verzwegen. Er gaat wel iets gebeuren, God stelt paal en perk aan de woeste duisternis en hangt lampen op aan het hemelgewelf om ons van licht te voorzien.

Johannes' opening zou ons dus al op weg kunnen zetten. Hier gaat iets nieuws gebeuren dat herinnert aan dat oerverhaal over God, die mensen niet ten onder liet gaan in de vloed en de duisternis, maar paal en perk stelde aan alles dat mensen bedreigt.

Er zij licht! Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in zijn macht gekregen. Kijk, hiermee zet Johannes de toon voor zijn hele evangelie. Het licht kwam in de duisternis.

Hoe ziet dat licht eruit? Lucas weet het wel. Dat licht is een kind geboren in een uithoek van een groot en machtig rijk. Kind van een timmerman en zijn jonge vrouw, onderweg, machteloos en kwetsbaar. Een kind op reis, op de vlucht.

Johannes beschrijft het als: het woord is mens geworden. Letterlijk: vlees geworden. Dat woord vlees/mens drukt de beperktheid, kwetsbaarheid en eindigheid van dat mensenkind uit.

Hiermee zijn we onmiddellijk in het hart van het kerstverhaal. Want is dat niet precies wat de engelen bezongen en de herders tot hun verbijstering zagen. Het licht van de wereld, God in ons midden, het blijkt een mensenkind te zijn, kwetsbaar, onveilig en midden in de tijd.

Van dit kind wordt beweerd dat het Gods menselijke gezicht onder ons is. Als je wil weten wie God is word je verwezen naar een kind!

Dat vraagt een omslag in ons denken. God is niet te vinden in de machthebbers van deze aarde, in mensen die met een vingerknip de wereld naar hun hand kunnen zetten, maar in een kind, een arm kind, geboren in een uithoek van de wereld met herders als kraamvisite.

Blijkbaar wil God alleen zo in ons midden zijn, in het kwetsbare, in het kleine, in wie niet voor zichzelf kan zorgen. Dat vraagt nogal wat van ons.

Het is zo heel anders dan een beeld van God als een stoere almachtige alleskunner.

We ontmoeten hier het tegenovergestelde. God niet in de grote machthebbers maar juist in de lijdende en kwetsbare mens.

Alleen die God kan helpen, blijkt de bijna onbegrijpelijke grondtoon van het evangelie te zijn.

Het Woord is mens geworden. God komt ons nabij in het kwetsbare kind en alleen zo kan hij licht in de duisternis zijn, alleen zo kan hij ons helpen. In onze kwetsbaarheid komt Hij ons nabij, is Hij ons nabij.

Zo is dit kind als licht in de duisternis. Het leven is met de geboorte van dit kerstkind niet opeens heel anders en geweldig geworden.

Lijden en verdriet horen ook vandaag nog bij het leven, vrede op aarde is ver te zoeken, mensen zijn met miljoenen op de vlucht. Je zou er moedeloos van worden en voor je het weet roep je het uit: God los deze problemen op: neem mijn verdriet weg, zorg dat het lijden voorbij is, geef vrede en een thuis voor al die mensen die dolen over deze aarde.

Maar onze roep wordt gesmoord in pijnlijke stilte.
Of toch niet? Het Woord is mens geworden. Heeft
midden onder ons geleefd, heeft onze pijn gevoeld, onze
gemiste kansen en onze teleurstellingen. Blijkbaar kan de
God van wie we ons heil verwachten niet anders dan dit:
onder ons zijn, in alle broosheid van dit leven.

Wat hebben we daaraan? Wat levert ons dat op? Op het
eerste gezicht niet zo heel erg veel, ben ik bang. Of
misschien toch wel?

Als het leven pijn doet hebben we niet zoveel aan iemand
die zegt: het gaat wel over; maar zoveel meer aan iemand
die naast ons staat, die deelt in ons verdriet.
Iemand die een lichtje aansteekt als de duisternis ons naar
de keel vliegt. Iemand die ons lijden onder ogen durft te
zien, ook als hij of zij daar zelf aan slijt.

Het kerstverhaal is geen romantische idylle van een
schattig baby'tje, waar iedereen vreugdevol omheen staat
en nog lang en gelukkig leeft. Het is het realistische
verhaal van een kind in een rommelige en weerbarstige
werkelijkheid.

En dit kwetsbare kind is het licht in onze wereld. Het
licht dat vonkt en glinstert in ons gewone, kwetsbare
bestaan. We moeten het leven door met een vermoeden:
dat de duisternis dit licht nooit in zijn macht zal krijgen.
Uiteindelijk wordt de nacht overwonnen.

Kerstfeest is daarom de uitnodiging aan ons
om te blijven geloven in dit Licht.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger